

STARTNOTITIE MIJNBOS

De smaak naar meer

Precies drie jaar geleden won Plök de tweede prijs bij de 'Groene Helden Limburg'. Het doel van dit burgerinitiatief: lokaal en publiek fruit promoten en de lokale fruitboomgaarden onderhouden. In die drie jaar is dit doel meer dan verwezenlijkt. Plök onderhoudt met veel passie een areaal van meer dan 600 fruitbomen, verspreid over de hele gemeente Sittard-Geleen.

Er is ruime ervaring opgedaan in het onderhouden van de bomen, maar zeker ook in het gebruiken van de vruchten. Zo zijn er vlaaien gebakken, sap geperst en cider gebotteld. Met verschillende activiteiten is de bekendheid in lokaal fruit enorm toegenomen. Dat smaakt naar meer.

Met dezelfde slogan als in 2017: 'Denk verder, doe groen' presenteert een deel van het Plök team dit nieuwe plan om een grootschalig voedselbos te creëren in Sittard-Geleen. Zo kunt u niet alleen gaan genieten van fruit, maar ook van een ruim aanbod aan groenten, noten en kruiden. Alles lokaal en biologisch. Een nieuw project van Plök voor en van ons allemaal genaamd Mijnbos.

Doelstelling Mijnbos

Het voornaamste doel van Mijnbos Sittard-Geleen is om een ander vorm van landbouw te laten zien. Zonder pesticiden of kunstmest en samen met de lokale bevolking. Door middel van een voedselbos willen we gezonde lokale voeding oogsten, banen voor mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt creëren en een nieuwe generatie voor deze ‘nieuwe landbouw’ klaarstomen door middel van praktijkonderwijs en wetenschappelijk onderzoek. Hierbij staan de kernwaarden van de permacultuur bij ons centraal: zorg voor de aarde, zorg voor de mensen en deel samen.

Om dit doel te bereiken willen we twee verschillende voedselbossen realiseren, met ieder zijn eigen doel. Een groot publiek toegankelijk voedselbos van 20 hectare met opbrengsten voor de lokale gemeenschap, kennisontwikkeling voor nieuwe vormen van landbouw en maximalisatie van de biodiversiteit.

Daarnaast een demonstratie-voedselbos van 1 hectare dicht bij de bebouwde kom, dienend als proeftuin om te experimenteren en als leslokaal voor scholieren van de basisschool en andere geïnteresseerden.

Om deze doelen te bereiken dient dit document als startschot. Hierin willen we onze holistische visie van een voedselbos uitleggen. Dat betekent in feite dat het voedselbos als een kapstok fungeert waar verschillende maatschappelijke activiteiten en ontwikkelingen aan worden opgehangen.

Het team

Zoals reeds aangekaart bestaat het kernteam uit leden van Plök. Door de verschillende achtergronden van dit vierkoppige team, en met steun van de overige leden van Plök, is dit een evenwichtig en competente groep. Een kort voorstelrondje van links naar rechts.

Dave Kloeg

Een leven lang ben ik al bezig met mens en milieu. Inzet is dat er weer verbinding wordt gemaakt tussen mens en milieu, maar ook tussen mensen onderling als onderdeel van een volwaardig, compleet en duurzaam ecosysteem. In een voedselbosproject komen al deze elementen tot hun recht.

Ceriel Lucker

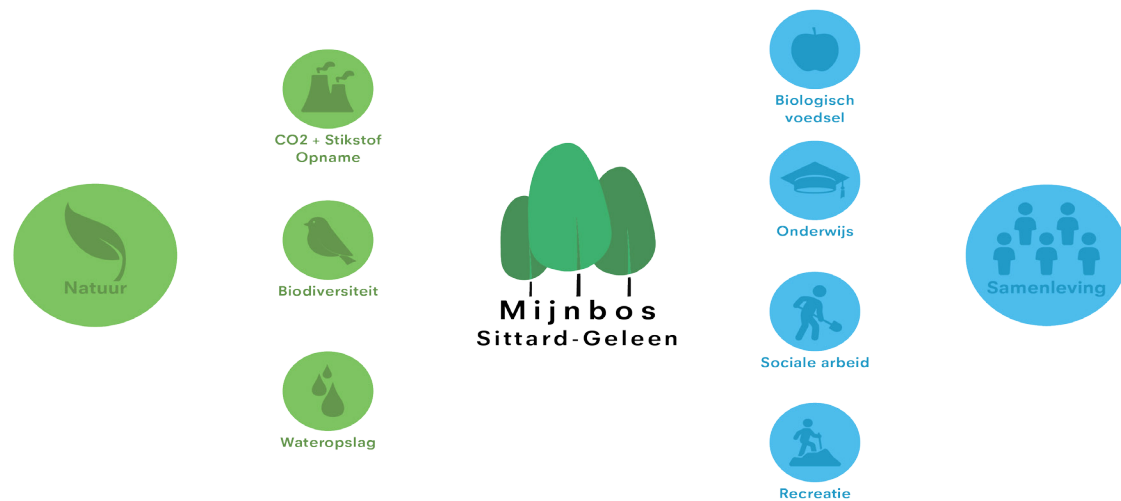
Als industrieel ontwerper en student industriële ecologie breng ik deze twee aspecten samen in dit project. Dat verduurzamen samen gaat met lokaal produceren van hoogwaardige producten heb ik al laten zien met Circular Clockworks en de NSpeaker. Twee projecten waarbij ik de circulaire economie tastbaar en inzichtelijk wilde maken. Bij dit voedselbos geldt voor mij hetzelfde. Ik wil mensen inspireren door te laten zien dat landbouw ook anders kan.

Mart Hermkens

Als initiator van Plök en voorstander van een 'andere' landbouw wil ik heel graag bossen laten ontstaan die ons gaan verrassen. Bossen die ons gaan voeden. Het klinkt heel ver weg in de tijd terug, maar de jager-verzamelaar zal het niet anders gekend hebben: deze mens moest alles uit de natuur halen. Wellicht droom ik van een toekomst waarin natuur én landbouw één zijn geworden, en die 'onder de streep' respect toont voor alle levende wezens.

Anique Hoekstra

Mensen verbinden met de natuur, daar ligt mijn hart. Dat deed ik op een activistische manier in verre landen. Nu, terug in Nederland, houd ik mij bezig met de enorme bijen- en insectensterfte en de gevolgen daarvan voor de teloorgang van de biodiversiteit. Als bijna-ambassadeur biodiversiteit voor de NBV hoop ik hierin de komende jaren veel te kunnen betekenen. Een voedselbos is een van de manieren om te laten zien hoe waarde(n)vol biodiversiteit voor ons is, hoe doeltreffend samenwerken en verbinden is en hoeveel baat wij mensen hebben bij deze samenwerking van en met de natuur.

Een eetbaar bos

Om te beginnen verschilt een voedselbos niet zo veel van een normale bosrand. Het voornaamste verschil is de keuze van de planten. Die zijn zo veel mogelijk eetbaar. Door verschillende planten door elkaar en op verschillende hoogteniveaus te planten, wordt de opbrengst per vierkante meter verhoogd en de kans op ziektes juist verkleind. Hierdoor worden kunstmest of pesticiden overbodig.

De grote verscheidenheid aan planten trekken allerlei dieren van buiten aan. Zo is een voedselbos de ideale habitat voor vele vogels, knaagdieren en insecten.

Om echter een reële aanvulling te zijn op de hedendaagse landbouw is de oogst van groot belang. Hiervoor is de afgelopen jaren grondig geëxperimenteerd om een zo optimaal mogelijke balans te vinden tussen biodiversiteit en productie. Een goed aangelegd voedselbos produceert jaarlijks twee keer zo veel biomassa als de traditionele landbouw. Niet alles hiervan is eetbaar, maar het toont aan dat het een aantrekkelijke aanvulling vormt op de huidige landbouw.

Een groot voordeel en verschil is dat door de diversiteit in beplanting, de oogst over het hele jaar wordt verspreid. Hierdoor is lokale afzet en werkgelegenheid het hele jaar door mogelijk.

Naast onafgebroken voedselopbrengsten biedt een voedselbos nog andere voordelen ten opzichte van traditionele landbouw voor de natuur en de samenleving zoals hiernaast is weergegeven. Zo binden vaste planten stikstof uit de grond waardoor het overschot aan stikstof terugloopt. Daarnaast neemt het bos CO2 op uit de lucht en slaat dit op in de grond. Dit loopt op tot ongeveer jaarlijks 25 ton CO2 per hectare. Hiermee verlaagt een voedselbos de totale uitstoot van CO2 van, in ons geval, de gemeente Sittard-Geleen. Gezien de steeds extremere periodes van droogte en neerslag wordt wateropslag van steeds groter belang. Ook hierin speelt een voedselbos een positieve rol. Een volwassen voedselbos houdt namelijk tot 1 miljoen liter water per hectare meer vast dan landbouwgrond.

Naast de baten voor het milieu zien we ook grote kansen voor de samenleving zelf die een voedselbos bieden. Hierover meer op de volgende pagina.

Een bos voor ons allen

Een voedselbos biedt niet alleen kansen voor de natuur, maar ook voor de maatschappij. Juist in die combinatie zit de kracht van Mijnbos.

Onderwijs

Om toekomstige generaties voor te bereiden op de toekomst, is onderwijs van cruciaal belang. Daarom is onderwijs één van de voornaamste doelen in dit plan. Hierbij willen we op ieder niveau aan het onderwijs bijdragen door middel van losse opdrachten, stageplekken en scripties.

Onderzoek

Naast onderwijs is ook onderzoek van groot belang. Voedselbossen vormen een jonge studierichting waar nog veel onbekend is. Door bij te dragen aan wetenschappelijk onderzoek willen we de mogelijkheden van het voedselbos verder uitbreiden en verdiepen.

Hierbij kan gedacht worden aan het in kaart brengen van de effecten die een voedselbos heeft op de bodemkwaliteit en biodiversiteit, maar er is meer mogelijk. Waarom zou een voedselbos alleen

voedsel kunnen leveren? Op dit moment wordt al op verschillende terreinen onderzoek gedaan naar toepassing van schimmels en bacteriën als vervangers van bijvoorbeeld chemische verf en pigmenten en staat bouwen met hout weer volledig op de agenda. Zo zijn er nog tal van voorbeelden te geven hoe natuurlijke oplossingen onze samenleving kunnen verduurzamen. Hoe deze nieuwe ontwikkelingen geïntegreerd kunnen worden in het voedselbos, is de ultieme onderzoeksvraag.

Werkvoorziening

Natuur verbindt ons. Dat is een van de lessen die we hebben geleerd met Plök. Mensen komen tot rust, leren elkaar kennen en hebben vooral plezier samen. Met dit voedselbos willen we deze lijn doortrekken. Voor mensen die om wat voor reden dan ook het moeilijk hebben om een baan te vinden, willen wij arbeidsplekken realiseren. Om de beoogde oogst binnen te halen creëren wij zes voltijd arbeidsplekken. Zo maken we van het voedselbos een plek waar iedereen de vruchten van kan plukken.

Eindeloze kansen

Mijnbos is een kapstok waar veel activiteiten aan kunnen worden opgehangen. Met deze blik staan wij dan ook open voor ontwikkelingen die het project verder kunnen versterken en helpen te verankeren in de samenleving. Hieronder nog een aantal mogelijkheden die tot nu toe nog niet aan de orde zijn gekomen.

Pluktuin

Om ook de lokale bevolking te laten zien hoe leuk zelf oogsten is, willen wij een deel van het bos inrichten als pluktuin. Hier kunnen mensen (eventueel tegen betaling) zelf groenten en fruit komen plukken.

Wandelen en fietsen

In een bos kun je heerlijk wandelen en fietsen. Dit willen we dan ook zeker stimuleren door het aanleggen van voldoende onverharde fiets- en wandelpaden. Door middel van rondleidingen zal ook uitleg worden gegeven over de beplanting en de werkwijze.

Proeflokaal/Workshops

In een voedselbos staan naast de bekende groenten en fruit ook veel onbekende planten. Om mensen hier kennis mee te laten maken en te laten zien wat er mee gemaakt kan worden, zou een proeflokaal een mooie aanvulling zijn. Dit kan op locatie zelf, maar ook bij een van de deelnemende lokale restaurants.

Duurzame bosbouw

Een van de mogelijkheden die al bij de paragraaf over onderzoek werd aangestipt, is bouwen met hout. Om dit verder vorm te geven kan gedacht worden aan een voedselbos waar ook bomen voor de houtkap in staan. Met name de windsingel aan de randen van het voedselbos, die beschutting creëert voor het bos, is hier uitermate geschikt voor. Normaal staan de bomen hier vooral als windscherm, maar door ze periodiek te verjongen kan het hout gebruikt worden voor diverse toepassingen.

Locatie

Wij willen twee verschillende voedselbossen aanleggen met ieder zijn eigen functie. Dat betekent dat voor beide bossen een andere locatie nodig is. In deze paragraaf willen wij uitleggen wat de belangrijke elementen zijn voor beide locaties.

Het grote voedselbos

In dit bos staan productie en biodiversiteit centraal. Een groot, aaneengesloten areaal van minimaal 20 hectare biedt de ruimte voor een zeer gevarieerde productie, en is aantrekkelijk voor een scala aan dieren. Denk aan vogels, knaagdieren en insecten die steeds minder ruimte hebben om te overleven. In een groot en rustig gebied kan een goed ecologisch evenwicht ontstaan met een grote biodiversiteit.

Het demo-voedselbos

Een van onze doelstellingen is educatie en onderwijs. Waarkandatbeterdanineendemonstratie-voedselbos? Een klein gebied van 1 hectare waar scholen rondgeleid worden, kinderen enthousiast gemaakt worden en er volop ruimte is om te experimenteren. Een unieke plek om te ervaren en te leren. Juist vanwege de functie als leslokaal is het van belang dat dit voedselbos dicht bij de bebouwde kom ligt en het liefst langs een bekend wandelpad, zodat ook wandelaars bekend raken met het fenomeen voedselbos.

Met dit plan hopen wij u als lezer te hebben meegenomen in de wereld van het voedselbos en de kansen die hier liggen om de Gemeente Sittard-Geleen daarmee te verrijken. Mocht u nog vragen, opmerkingen of suggesties hebben om dit plan nog beter te maken, schroom dan niet en stuur ons een mail naar info@mijnbos.com.